

**GENDERNEUTRAAL
TAALGEBRUIK**
in het Europees Parlement

VOORWOORD

In 2008 was het Europees Parlement een van de eerste internationale organisaties die meertalige richtsnoeren voor genderneutraal taalgebruik vaststelde. Het verheugt me dat veel andere instellingen en organisaties sindsdien vergelijkbare richtlijnen hebben opgesteld. Ter gelegenheid van het tienjarig jubileum van de richtsnoeren en om taalkundige en culturele ontwikkelingen te weerspiegelen, heeft de Groep op hoog niveau inzake gendergelijkheid en diversiteit de diensten van het Parlement verzocht om actualisering van deze richtsnoeren, die ertoe strekken in alle officiële talen praktisch advies te geven over het gebruik van genderneutrale en inclusieve taal.

Namens de Groep op hoog niveau wil ik de betrokken taalkundige en administratieve diensten van harte bedanken voor deze bijgewerkte editie van de richtsnoeren voor genderneutraal taalgebruik, die het resultaat is van nauwe samenwerking tussen die diensten.

Het Europees Parlement blijft vasthouden aan genderneutraal taalgebruik in zijn geschreven en gesproken communicatie. Ik verzoek de betrokken diensten dan ook om meer bekendheid te geven aan de bijgewerkte richtsnoeren en de aandacht te vestigen op het belang van de toepassing ervan in de publicaties en communicatie van het Parlement.

2

Dimitrios Papadimoulis

Ondervoorzitter

Voorzitter van de Groep op hoog niveau inzake gendergelijkheid en diversiteit

WAT IS GENDERNEUTRALE TAAL?

Genderneutraal taalgebruik is het overkoepelende begrip voor alle vormen van niet-seksistisch, inclusief en gendergelijk taalgebruik. Genderneutraal taalgebruik beoogt het vermijden van woorden die als vooringenomen, discriminerend of denigrerend kunnen worden ervaren doordat zij impliceren dat een bepaald geslacht of gender de norm is. Gendergelijk en inclusief taalgebruik draagt ook bij aan de vermindering van genderstereotypering, brengt sociale verandering teweeg en zorgt voor meer gendergelijkheid.

Genderneutraal of genderinclusief taalgebruik is niet enkel een kwestie van politieke correctheid. Taal heeft namelijk een grote invloed op de houding, het gedrag en de opvattingen van mensen.

Al sinds de jaren 80 wordt gestreefd naar een genderneutraal/gendergelijk/niet-seksistisch taalgebruik, teneinde geen van de genders te bevoordelen en gendergerelateerde vooroordelen weg te nemen.

In dat verband zijn er de afgelopen tien jaar op internationaal en nationaal niveau talrijke richtsnoeren ontwikkeld en ten uitvoer gelegd. Internationale instanties (zoals de Verenigde Naties, de Wereldgezondheidsorganisatie en de Internationale Arbeidsorganisatie) en Europese instellingen (het Europees Parlement en de Commissie), beroepsorganisaties, universiteiten, grote nieuwsagentschappen en uitgevers hebben – in de vorm van afzonderlijke documenten dan wel aanbevelingen in hun stijlboeken – richtsnoeren voor niet-seksistisch taalgebruik vastgesteld. Ook in veel lidstaten van de Europese Unie leeft het debat over taalbeleid en zijn op diverse niveaus richtsnoeren voorgesteld.

GENDERNEUTRAAL TAALGEBRUIK IN HET EUROPEES PARLEMENT

1. ALGEMENE CONTEXT

Het beginsel van gendergelijkheid en het verbod van discriminatie op grond van gender is stevig verankerd in de Verdragen en in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, en werd meermaals bekrachtigd door het Europees Parlement. Het taalgebruik in het Parlement moet dit dan ook weerspiegelen.

Daartoe moeten deze richtsnoeren ervoor zorgen dat in de documenten en in alle communicatie van het Parlement in alle officiële talen zo veel mogelijk gebruik wordt gemaakt van niet-seksistische en genderinclusieve taal.

Deze richtsnoeren beogen niet om opstellers van teksten binnen het Europees Parlement te verplichten bepaalde dwingende regels na te leven, maar wel om de administratieve diensten aan te sporen om bij de opstelling van teksten, alsook bij vertalingen en vertolkingen naar behoren rekening te houden met de gendergevoeligheid van een taal.

Hierbij moet uiteraard worden benadrukt dat vertalers teksten altijd getrouw en accuraat in hun eigen taal moeten weergeven. Als een auteur met opzet genderspecifieke taal gebruikt, moet die bedoeling ook in de vertaling tot uiting komen. Daarom is het des te belangrijker dat opstellers van teksten binnen het Parlement goed op de hoogte zijn van de beginselen van genderneutraal taalgebruik.

Ook als het gaat om vertolking zetten de diensten van het Parlement zich ervoor in om genderneutrale taal te gebruiken en zich te houden aan de verwante beginselen van non-discriminatie, erkenning en gelijkheid. Om die reden zijn deze richtsnoeren online eenvoudig toegankelijk en maken zij deel uit van de voorbereiding van tolken op vergaderingen. Tolken zijn op de hoogte van de normen voor genderneutraal taalgebruik in hun werktalen, maar hebben in de praktijk vaak te maken met beperkingen, zoals de snelheid waarmee tekst wordt uitgesproken en de noodzaak om de bedoeling van de spreker goed weer te geven en in redactioneel opzicht bij de tekst aan te sluiten. Ook heeft gesproken taal vaak specifieke kenmerken die afwijken van geschreven taal, waardoor het soms lastig is om bij simultaantolken – een bijzonder snelle en intensieve werkzaamheid – genderneutrale taal te gebruiken.

2. SPECIFIEKE KENMERKEN VAN HET PARLEMENT

In deze richtsnoeren moet rekening gehouden worden met twee specifieke kenmerken van de werkzaamheden van het Parlement: de meertalige werkomgeving en de rol van het Parlement als Europese wetgever.

(a) Meertalige omgeving

In de meertalige werkomgeving van het Europees Parlement brengen de beginselen van genderneutraal taalgebruik en genderinclusieve taal met zich dat bij de verschillende officiële talen diverse strategieën moeten worden gehanteerd, naargelang de grammaticale kenmerken van de betrokken taal.

Wat betreft het gebruik van grammaticaal gender in de officiële talen van de Unie kunnen er drie types talen, en daarmee ook drie strategieën voor het bereiken van genderneutraliteit, worden onderscheiden:

- **Talen met een natuurlijk gender** (zoals Deens, Engels en Zweeds) zijn talen waarin zelfstandige naamwoorden die naar levende wezens verwijzen meestal genderneutraal zijn en er persoonlijke voornaamwoorden zijn voor elk gender. De algemene trend is om het gebruik van genderspecifieke termen zo veel mogelijk terug te dringen. In deze talen is genderneutralisering de meest gebruikte taalkundige strategie. Om te voorkomen dat wordt verwezen naar een bepaald gender, kan worden gebruikgemaakt van genderneutrale termen, d.w.z. woorden die niet genderspecifiek zijn, maar naar mensen in het algemeen in plaats van naar mannen of vrouwen verwijzen ("*chairman*" wordt "*chair*" of "*chairperson*", "*policeman*" of "*policewoman*" wordt "*police officer*", "*spokesman*" wordt "*spokesperson*", "*stewardess*" wordt "*flight attendant*", "*headmaster*" of "*headmistress*" wordt "*director*" of "*principal*", enz). Deze genderneutrale tendens heeft ook ertoe geleid dat oudere vrouwelijke vormen verdwenen zijn en de oude mannelijke vorm de neutrale vorm is geworden (zoals "*actor*" in plaats van "*actress*"). Daarnaast wordt gebruikgemaakt van genderinclusieve taal. Een voorbeeld hiervan is het vervangen van de generieke verwijzing "*he*" door "*he or she*".

- **Talen met een grammaticaal gender** (zoals het Duits, de Romaanse talen en de Slavische talen) zijn talen waarin zelfstandige naamwoorden altijd een grammaticaal geslacht hebben en waarin het geslacht van persoonlijke voornaamwoorden gewoonlijk overeenkomt met het geslacht van hetgeen waarnaar wordt verwezen. Omdat het in die talen lexicaal gezien bijna onmogelijk is om algemeen aanvaarde genderneutrale vormen voor bestaande woorden te creëren, is er gezocht naar alternatieve methoden, die ook worden aanbevolen voor administratief en politiek taalgebruik.

In deze talen wordt bij de verwijzing naar vrouwen steeds vaker gebruikgemaakt van vervrouwelijking (dit is het gebruik van vrouwelijke varianten voor mannelijke termen of het gebruik van zowel de vrouwelijke als de mannelijke term), met name in een professionele context, bijvoorbeeld bij functiebenamingen voor vrouwen. Het feit dat veel beroepen van oudsher alleen een mannelijke variant kennen, met slechts enkele uitzonderingen voor beroepen die van oudsher door vrouwen worden uitgeoefend, zoals "verpleegster" of "vroedvrouw", werd als zeer discriminerend ervaren. Daarom werden er voor vrijwel alle

mannelijke functiebenamingen vrouwelijke equivalenten ontwikkeld (zoals "*Kanzlerin*", "*présidente*", "*sénatrice*", "*assessora*", etc.). Daarnaast wordt er in veel talen voor geopteerd om bij specifieke referenten de generieke mannelijke vorm te vervangen door de dubbele vorm ("*tutti i consiglieri e tutte le consigliere*").

Het gebruik van generieke mannelijke termen is, zelfs in wetgevingshandelingen, niet meer de heersende praktijk. Zo bevat de Duitse versie van het Verdrag van Lissabon "*Unionsbürgerinnen und Unionsbürger*" voor de generieke term "*citizens*".

- **Genderloze talen** (zoals Ests, Fins en Hongaars) zijn talen die geen grammaticaal gender en evenmin persoonlijke voornaamwoorden voor elk gender kennen. Deze talen hebben, met uitzondering van enkele bijzondere gevallen die in de taalspecifieke richtsnoeren aan bod komen, over het algemeen geen specifieke strategie nodig om genderinclusief te zijn.

(b) Het Europees Parlement als wetgever

De manier waarop het beginsel van gendergevoeligheid van een taal in een tekst tot uiting komt, hangt tevens sterk af van het type en register van de tekst.

Opstellers van teksten moeten ervoor zorgen dat hun benadering aansluit bij het type tekst en bij de erdoor beoogde toekomstige gebruiken, en dat het bovendien helder is tot welke genders de tekst is gericht.

Een formulering die passend is voor een toespraak ("*Ladies and Gentlemen*") of voor een aanhef ("*Dear Sir or Madam*" bovenaan een brief) voldoet niet noodzakelijkerwijs aan de formele vereisten van wetgeving. Wetgeving moet namelijk duidelijk, eenvoudig, nauwkeurig en consistent zijn, waardoor voor een genderneutraler taalgebruik bedoelde oplossingen die echter tot onduidelijkheid kunnen leiden over de in de tekst vervatte verplichtingen beter niet kunnen worden gebruikt (zoals het afwisselend gebruik van de mannelijke en de vrouwelijke vorm voor het generieke voornaamwoord of het gebruik van de vrouwelijke vorm in sommige documenten en de mannelijke vorm in andere).

Hoewel de behoefte aan duidelijkheid moet vooropstaan, moet in wetgeving het gebruik van niet-genderinclusieve taal, met name het standaardgebruik van de mannelijke vorm, zo veel mogelijk worden vermeden. Veel wetgevende instanties in de lidstaten hebben al aanbevelingen met deze strekking geformuleerd.

KWESTIES DIE IN DE MEESTE TALEN SPELEN

Hoewel de strategieën om seksistisch taalgebruik te vermijden van taal tot taal verschillen, zijn er enkele kwesties die in alle talen spelen.

1. GENERIEK GEBRUIK VAN HET MANNELIJK GESLACHT

De meeste talen met een grammaticaal gender kennen van oudsher de grammaticale regel dat de mannelijke benaming als "inclusieve" of "generieke" benaming wordt gebruikt voor groepen die uit beide geslachten bestaan, en de vrouwelijke vorm als "exclusieve" benaming geldt, en dus enkel naar vrouwen verwijst. Dit generieke of neutraliserende gebruik van de mannelijke vorm wordt steeds vaker gezien als discriminatie van vrouwen.

Veel talen met een grammaticaal gender hebben eigen strategieën ontwikkeld om dat generieke gebruik te vermijden. Enkele relevante strategieën komen aan bod in het taalspecifieke deel achterin deze brochure. Oplossingen die afbreuk doen aan de leesbaarheid van een tekst ("hij/zij", "hem/haar") zijn te vermijden.

Bovendien geldt voor veel talen dat het gebruik van het woord "man" in een reeks idiomatische uitdrukkingen die naar zowel mannen als vrouwen kunnen verwijzen – zoals *manpower*, *layman*, *man-made*, *statesmen*, *committee of wise men* – moet worden ontmoedigd. Met de nodige omzichtigheid valt voor dergelijke uitdrukkingen in de meeste gevallen wel een genderneutrale variant te bedenken

Door verschillende strategieën te combineren (zie de taalspecifieke richtsnoeren) moet het in de meeste gevallen mogelijk zijn om in de teksten van het Parlement het beginsel van genderneutraliteit en gendergelijkheid toe te passen.

2. NAMEN VAN BEROEPEN EN FUNCTIES

Wanneer in de teksten van het Parlement naar **functies** wordt verwezen, kiezen talen met een natuurlijk gender en genderloze talen voor generieke termen. Talen met een grammaticaal gender mogen bij wijze van uitzondering voor de mannelijke vorm kiezen (bijvoorbeeld: "*chaque député* ne peut soutenir qu'une candidature").

Indien het geslacht van de persoon van belang is voor hetgeen wordt meegedeeld of er naar **individuele personen** wordt verwezen, moet er met name in talen met een grammaticaal gender een genderspecifieke term worden gebruikt (bijvoorbeeld "*la haute représentante de l'Union pour les affaires étrangères et la politique de sécurité*"). Als algemene regel geldt dat er bij de keuze van een aanspreekvorm rekening moet worden gehouden met de wens van de persoon die wordt aangesproken ("*Madame le Président*" of "*Madame la Présidente*").

Het taalgebruik in vacatures moet genderinclusief zijn, zodat zowel mannen als vrouwen zich aangesproken voelen om te solliciteren.

3. WAT IS DE JUISTE AANSPREEKVORM?

In een aantal talen (zoals het Frans en het Duits) gaven aanspreekvormen zoals "*Madame*", "*Mademoiselle*", "*Frau*" of "*Fräulein*" van oudsher aan of de vrouw in kwestie al dan niet gehuwd was. Dit is gaandeweg echter veranderd. Het gebruik van dergelijke aanspreekvormen heeft niet langer betrekking op de huwelijkse staat. Ook de administratieve praktijk volgt deze tendens. In landen waar Frans wordt gesproken, is de aanspreekvorm "*Mademoiselle*" zo langzamerhand uit het ambtelijke taalgebruik verdwenen, en kan er nog slechts worden gekozen tussen "*Madame*" en "*Monsieur*". In teksten van het Parlement worden "*Monsieur*", "*Frau*", "*Ms*", enz. vaak gewoon weggelaten en wordt de volledige naam van de persoon vermeld.

CONCLUSIE

Het Parlement hecht grote waarde aan gendergelijkheid en het verbod van discriminatie op grond van gender. Het gebruik van gendergevoelige taal is een van de manieren om hieraan uitvoering te geven. Doordat er in het Parlement vele talen en culturen zijn vertegenwoordigd, bestaat er voor deze kwestie geen pasklare oplossing, maar moet er in elke specifieke context naar een passende oplossing worden gezocht, rekening houdend met alle relevante taalkundige en culturele parameters. Het tweede deel van deze richtsnoeren bevat praktische aanwijzingen voor het Nederlands.

Bij het streven naar genderneutraal taalgebruik moet ook rekening worden gehouden met de rol van het Parlement als Europese wetgever. Niet alle denkbare oplossingen zijn ook geschikt voor wetgeving, aangezien wetgeving duidelijk, eenvoudig, precies en consistent moet zijn.

Als onbevooroordeelde taal ook natuurlijk aanvoelt en niet opvalt, is de kans groter dat zij geaccepteerd wordt. Er moet worden gezocht naar daadwerkelijk neutrale en inclusieve alternatieven, waarbij het meertalige karakter van de werkomgeving binnen het Parlement en de specifieke regels die gelden voor het opstellen van wetgeving in acht worden genomen. In dat verband hebben deze richtsnoeren tot doel te fungeren als inspiratiebron voor de administratieve diensten van het Parlement.

SPECIFIEKE RICHTSNOEREN VOOR HET NEDERLANDS

Voor een genderneutraler gebruik van voornaamwoorden en beroepsaanduidingen zijn enkele niet-bindende richtsnoeren mogelijk. De toepassing hiervan is wel af te wegen tegen criteria zoals de vlotte leesbaarheid van de tekst.

1. VOORNAAMWOORDEN

De gendergeladenheid van het Nederlands komt allereerst tot uiting in de voornaamwoorden. In de derde persoon enkelvoud heb je immers enkel de keuze tussen het mannelijke en het vrouwelijke geslacht: *hij* of *zij* en *zijn* of *haar*. Indien het natuurlijke geslacht niet uit de context blijkt, wordt doorgaans het mannelijke voornaamwoord gebruikt. Denk aan de volgende bepaling uit de Belgische Notariswet: *De notaris is verplicht de minuut te bewaren van alle akten die hij verlijdt* (art. 20).

Ter vermijding van die gendergeladen voornaamwoorden bestaan er meerdere technieken. Voor het gendergekleurde gebruik van voornaamwoorden in de zin: *“Een directeur moet zijn leerkrachten de kans geven zich bij te scholen.”* zijn er de volgende alternatieven:

Zo kan de aanpak van het bezittelijk voornaamwoord tot een genderneutraler taalgebruik leiden. Je kan dat bezittelijk voornaamwoord door een lidwoord vervangen (*“Een directeur moet de leerkrachten de kans geven zich bij te scholen.”*). Waar mogelijk, kan het bezittelijk voornaamwoord ook eenvoudigweg worden weggelaten (*“Een directeur moet leerkrachten de kans geven zich bij te scholen.”*).

Voorts kan de aanpak van het werkwoord in een genderneutraler taalgebruik resulteren. Je kan zo gebruikmaken van de tweede persoon enkelvoud (*“Als directeur moet je leerkrachten de kans geven zich bij te scholen.”*). Ook kan je gebruikmaken van de meervoudsvorm (*“Directeurs moeten hun leerkrachten de kans geven zich bij te scholen.”*). Voorts biedt de passieve vorm soms een uitweg (*“Leerkrachten moet door de directeur de kans worden gegeven zich bij te scholen.”*).

Gebruik echter een vrouwelijk voornaamwoord indien uit de context blijkt dat het om een vrouw gaat. Zo is het gebruik van het vrouwelijke voornaamwoord uiteraard geboden in de volgende zin: *De notaris verleed akten tot de laatste dag van haar zwangerschap.*

2. BEROEPSAANDUIDINGEN

2.1. Indeling

Vooraf op het vlak van beroepsaanduidingen is het Nederlands verre van genderneutraal. Hier zijn **vijf categorieën** te onderscheiden. Twee **categorieën** betreffen **binaire beroepsaanduidingen**. Hiermee bedoelen we dat er zowel een mannelijke als een vrouwelijke variant van de betrokken beroepsnaam voorhanden is.

Binaire beroepsnamen met een exclusieve mannelijke variant – Bepaalde beroepsnamen hebben exclusieve genderspecifieke vormen. Dit impliceert dat de mannelijke vorm enkel

voor mannen en de vrouwelijke vorm enkel voor vrouwen wordt gebruikt (bijv. *boer* en *boerin*).

Binaire beroepsnamen met een inclusieve mannelijke variant – Bij andere binaire beroepsnamen is de mannelijke vorm net inclusief. Deze variant geldt dan potentieel voor zowel mannen als vrouwen, terwijl de vrouwelijke vorm enkel voor vrouwen geldt (bijv. *directeur* en *directrice*).

Twee andere **categorieën** hebben betrekking op de **niet-binaire beroepsaanduidingen**. Zij kennen enkel een mannelijke dan wel een vrouwelijke variant.

Niet-binaire mannelijke beroepsnamen – Een aantal beroepsnamen zijn niet-binair, in de zin dat zij enkel een mannelijke variant kennen. Deze variant dient dan ook ter aanduiding van vrouwen omdat de vrouwelijke tegenhanger niet bestaat of verouderd is. Denk hierbij aan aanduidingen als *ambtenaar*, *auteur*, *burgemeester*, *hoogleraar*, *minister*, *notaris* en *rechter*.

Niet-binaire vrouwelijke beroepsnamen – De omgekeerde variant komt ook voor. Zo bestaan er niet-binaire beroepsnamen met enkel een vrouwelijke variant. Dit kan het geval zijn omdat het aangeduide beroep vroeger doorgaans enkel door vrouwen werd uitgeoefend. Dit is met name het geval bij *caissière*, *naaister*, *poetsvrouw* en *vroedvrouw*.

Tot slot zijn er ook nog de **genderoverkoepelende** beroepsnamen. Voorbeelden zijn *hoofd*, *leerkracht* en *leidinggevende*. Illustratief zijn ook beroepsnamen met “kundige” als achtervoegsel, zoals *verloskundige*, *verpleegkundige* en *zorgkundige*.

2.2. Genderdifferentiatie

Voor beroepsaanduidingen hanteert het Nederlands vaak de inclusieve mannelijke vorm: *Mijn moeder is notaris en burgemeester*. Die generieke mannelijke vorm roept echter doorgaans eerder de mannelijke dan de vrouwelijke interpretatie op.

Een in de nationale context gehanteerde strategie van genderontkleuring is de zogeheten genderdifferentiatie. Deze techniek bestaat in de **vermelding van zowel de mannelijke als de vrouwelijke vorm**. Veel beroepen hebben naast de algemene mannelijke variant immers ook vrouwelijke aanduidingen (bijv. *directeur* en *directrice*).

Volgens sommigen bestaat er soms wel een **verschil in gevoelswaarde** tussen de mannelijke en vrouwelijke vorm. Zo zou *directrice* eerder doen denken aan een functie binnen een school dan binnen een multinational. Een vrouw is dan eerder *directeur* van een grote onderneming, maar *directrice* van een school.

Bemerk in dit verband dat het algemene gebruik van mannelijke substantieven nog meer af te raden is in **bepaalde beroepsgroepen**. Op het gebied van kunst, cultuur en sport speelt iemands persoonlijkheid namelijk vaak een zo beduidende rol dat de beroepsaanduiding wordt vervrouwelijkt als het om een vrouw gaat. Denk aan termen zoals *actrice*, *atlete*, *beeldhouwster*, *schrijfster*, *tennisster*, *zangeres* en *zwemster*.

Een **te vermijden typografische techniek** bestaat in de vermelding van de vrouwelijke vorm tussen **ronde haakjes** of na een **schuine streep**: *lezer(essen)* en *lezers/-essen* respectievelijk *lezers/lezeressen*. De variant *lezer(essen)* combineert ten onrechte een (mannelijke) enkelvoudsvorm met een (vrouwelijke) meervoudsvorm. Deze techniek leidt tot onleesbaarheid bij termen zoals *leraar* en *lerares*: *lera(a)r(s)(essen)*. De gesplitste variant “*lezers/-essen*” is bovendien grammaticaal onjuist. Deze techniek komt de leesbaarheid van de tekst dikwijls niet ten goede en lijkt te suggereren dat de vrouwelijke afgeleide vorm ondergeschikt is aan de mannelijke variant.

Evenzeer af te raden zijn zogenaamde catch-all-formules. Denk aan het gebruik van de inclusieve mannelijke vorm, maar dan met een **algemene beginformule** (in een voetnoot of een definitiebepaling) die aangeeft dat de grammaticaal gezien mannelijke term (bijv. “*medewerker*”) een genderneutrale strekking heeft. Denk ook aan de toevoeging van “**m/v**” aan die mannelijke vorm (*medewerker m/v*).

2.3. Gebruik van genderneutrale varianten

Gebruik genderneutrale varianten als die er zijn. Moeten zowel de mannelijke als de vrouwelijke beroepsbeoefenaar worden aangeduid, dan gaat de voorkeur dus uit naar de genderneutrale variant, zoals *leerkracht*, *leidinggevende* en *verloskundige*.

Dergelijke neutrale aanduidingen ontbreken soms ten gevolge van de klassieke arbeidsverdeling tussen mannen en vrouwen. Bepaalde beroepen waren namelijk vroeger eerder voorbehouden aan mannen of aan vrouwen. Dan wordt het taalkundig gezien problematisch wanneer personen van het andere geslacht die beroepen gaan uitoefenen. Denk maar aan klassiek vaker door vrouwen uitgeoefende beroepen zoals *verpleegster*, *kleuterleidster* en *hostess*.

In zulke gevallen kan het taalbeleid zich toespitsen op het **ontwikkelen van neutrale analogische aanduidingen** voor traditioneel mannelijke dan wel vrouwelijke beroepen. Zo heeft de neutrale beroepsaanduiding *verpleegkundige* gaandeweg ingang gevonden als genderoverkoepelende term voor *verpleegster* en *verpleger*.

Soms bieden **neutrale koepeltermen** een uitweg. Denk aan “de directie” of “de redactie” als alternatieve termen voor “de directeurs” of “de redacteurs”, indien daarmee zowel mannen als vrouwen worden bedoeld. De term “lezerspubliek” is zo een alternatief voor “lezers of lezeressen”.

2.4. Vermijden van gendergekleurde achtervoegsels

Problematisch voor genderneutrale beroepsaanduiding zijn de genderexclusieve achtervoegsels. Een gendergeladen zin als “*Mijn moeder is raadsman en mijn vader is vroedvrouw.*” komt zo bijzonder onnatuurlijk over, aangezien het grammaticale en het natuurlijke gender daar sterk uiteenlopen. Mannen of vrouwen voelen zich dan niet aangesproken indien een beroep slechts in één geslacht is vermeld.

De genderindicator “man” komt zo voor in *brandweerman*, *ombudsman* en *raadsman*. Ook de achtervoegsels “heer” (*bouwheer* en *geneesheer*) en “meester” (*burgemeester* en *veilingmeester*) doen spontaan eerder denken aan een man dan aan een vrouw. Denk qua vrouwelijke achtervoegsels aan “vrouw”, zoals in *poetsvrouw* en *vroedvrouw*.

In dit soort gevallen kan je een genderneutraler taalgebruik nastreven door de **achtervoegsels, naargelang het geval, te vervrouwelijken dan wel te vermannelijken**. Bij aanduidingen met een mannelijke achtervoegsel kan het achtervoegsel “man” worden vervangen door “vrouw”, zoals bij *brandweervrouw*. Omgekeerd wordt een *poetsvrouw* dan uiteraard een *poetsman* indien het gaat over een man.

Die techniek werkt echter niet altijd. **Genderneutrale synoniemen** bieden dan een uitweg. Een *geneesheer* wordt dan een *arts* of *dokter*. Bij *vroedvrouw* geldt *verloskundige* als universeler synoniem.

Voor het achtervoegsel “man” bestaat een andere strategie in **woordvorming op basis van het genderneutrale enkelvoudige achtervoegsel “persoon”**. *Ombudsman* wordt dan *ombudspersoon*.

Ook kan je **overschakelen naar de meervoudsvorm**. De mannelijke vormen *brandweerman*, *bewindsman* en *raadsman* zijn zo neutraliseerbaar door het hanteren van de meervoudsvormen *brandweerlieden*, *bewindslieden* en *raadslieden*.

3. NATIONALE RICHTSNOEREN

13

- Genootschap Onze Taal, *Taal-top-100. De meestgestelde vragen over het Nederlands*, Amersfoort, Wilco, 2017, p. 86.
- Taalunie, “Vrouwelijke beroepsnamen”, <http://taaladvies.net>.
- FOD Kanselarij van de Eerste Minister en FOD Personeel en Organisatie, “De genderdimensie in de federale communicatie integreren. Gids voor de federale communicatoren.”, Brussel, Jacky Leroy, 2013, 84 p.
- L. Peters, “Geen man of vrouw? Dan ben je voortaan een ‘hen’”, *De Correspondent* 2016, decorrespondent.nl, 16 juni, online.
- A. Sneller en A. Verbiest, *Bij wijze van schrijven. Over gender en trefzeker taalgebruik*, Den Haag, Sdu Uitgevers, 2002, 134 p.
- A. Sneller en A. Verbiest, *Wat Woorden Doen*, Bussum, Coutinho, 2000, 169 p.
- H. Vandervelde, “Genderneutraal taalgebruik. What’s in a word?”, *demens.nu* 2016, www.demens.nu, 16-17.

